

เทศกาลพระคริสตสมภพ (เทศกาลแห่งการเผยแสดงพระองค์ขององค์พระผู้เป็นเจ้า)

บทนำ

จากประวัติศาสตร์จะพบว่าคริสตชนใน 3 ศตวรรษแรก ฉลองวันพระเจ้า และปีสถาปนาประจำปีเท่านั้น จนถึงศตวรรษที่ 4 เริ่มฉลองธรรมเนียมล้าลึกของพระคริสตเจ้าในแง่มุมต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ตรีวารปีสถา และ สัปดาห์ศักดิ์สิทธิ์ ก่อนการสมโภชปีสถา และ พระคริสตเจ้าเสด็จสู่สวรรค์ และวันสมโภชพระจิตเจ้าหลังจากวันสมโภชปีสถา

เทศกาลในวงพระคริสตสมภพประกอบด้วย เทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า (4 สัปดาห์) เทศกาลพระคริสตสมภพ (วันฉลองสำคัญคือสมโภชพระคริสตสมภพ และสมโภชพระคริสต์แสดงองค์) เทศกาลพระคริสตสมภพเริ่มเมื่อวันอาทิตย์ที่ 1 ของวันคริสตสมภพ และจบลงที่วันฉลองพระเยซูเจ้าทรงรับพิธีล้าง

เนื่องจากการนับวันคริสตสมภพ เป็นการนับตามปฏิทินสุริยคติ วันฉลองนี้จึงเป็นไปตามเดิมทุกปี

ประวัติวันสมโภชพระคริสตสมภพ

เอกสารที่เก่าแก่ที่สุดที่พูดถึงการฉลองคริสตสมภพ ในวันที่ 25 ธันวาคม มีต้นกำเนิดมาจากพระศาสนจักรโรมันคาทอลิก คือ Chronograph ในปี ค.ศ. 354 ซึ่งแสดงวันสิ้นชีวิตของพระสังฆราชแห่งโรมและมรณสักขีชาวโรมัน ทำให้ทราบอย่างรวดเร็วที่สุดในปี ค.ศ. 336 ที่โรมมีการฉลองคริสตสมภพแล้ว

ทำไมที่โรมจึงฉลองการบังเกิดของพระเยซูเจ้าในวันที่ 25 ธันวาคม

(Incarnation = Manifestation in the Flesh) มีสมมุติฐานดังนี้ คือ

1. ธรรมเนียมโบราณในศตวรรษที่ 2-3 ที่เชื่อว่า พระเยซูเจ้าทรงปฏิสนธิและสิ้นพระชนม์ในวันและเดือนเดียวกัน คือ วันที่ 25 มีนาคม (วันที่ 14 เดือนนิसान - วันสิ้นพระชนม์และวันปฏิสนธิ)

2. วันฉลองของชาวโรมันซึ่งฉลองในวันที่ 25 ธันวาคม คือ Natale (Solis) Invicti (ที่จักรพรรดิเอาเลเรียนตั้งในปี 274) คริสตชนฉลองพระเยซูเจ้าทรงเป็น Sun of Justice “แต่ดวงอาทิตย์แห่งความชอบธรรมซึ่งมีปีกรักษาโรคภัยได้ จะขึ้นมาสำหรับคนเหล่านั้นที่ยำเกรงนามของเรา เจ้าจะกระโดดโลดเต้นออกไปเหมือนลูกวัวออกไปจากคอก” (มาลาคี 4:2)

“เดชะพระเมตตากรุณา ของพระเจ้าของเรา พระองค์จะเสด็จมาเยี่ยมเราจากเบื้องบน ดังแสงอรุณทัย” (ลก 1:78) และพระเยซูเจ้าทรงเป็นแสงสว่างส่องโลก (ยน 8:12)

วันฉลองพระคริสตสมภพเผยแพร่ไปอย่างรวดเร็วทั้งทางตะวันตกและตะวันออก ในศตวรรษที่ 4 อาจจะเป็นเพราะธรรมเนียมที่ฉลองเป็นคำตอบต่อพวกเฮเรติก Arianism ที่บอกว่าพระบุตรไม่เท่าเทียมกับพระบิดา ดังนั้นการฉลองในพิธีกรรมคริสตสมภพจึงเน้นธรรมชาติพระเจ้าแท้และมนุษย์แท้ God+Man ของพระเยซูเจ้า ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของสังคายนาที่นิจเฮอา (ค.ศ. 325) ซึ่งประณามลัทธิแอเรียน

พิธีกรรมสมโภชคริสตสมภพ

วันสมโภชพระคริสตสมภพ จะมีมิสซา 3 มิสซา (ไม่นับมิสซาเย็นก่อนวันฉลอง) บทอ่านของทั้งสาม มิสซา จะเป็นคำยืนยันของพยานและผู้นิพนธ์พระวรสารเกี่ยวกับธรรมเนียมแห่งการรับเอากายของพระบุตร พระเจ้า ตาม Roman tradition มีร่องรอยใน ศต 7 อนุญาตให้พระสงฆ์ทำ 3 มิสซา (บทเทศน์พระคริสตสมภพของพระสันตะปาปาเกรโกรี มหาสมณะ 604 A.D.)

ปัจจุบันเช่นเดียวกัน มี Missa in nocte, Missa in aurora, Missa in die (พวก mystic ในสมัยกลางกล่าวว่าพระบุตรทรงบังเกิด 3 ครั้ง จากพระบิดา พระนางมารีย์ และในวิญญานของผู้ชอบธรรม จึงเหมาะที่จะถวายมิสซา 3 ครั้ง) ในศตวรรษที่ 4 มีมิสซาเดียวที่มหาวิหารนักบุญเปโตร (เวลาประมาณ 9.00 น.) ในศตวรรษที่ 5 มีมิสซาเที่ยงคืนที่มหาวิหาร St. Marry Major (สร้างขึ้นหลังสังคายนาที่เอเฟซัส ในปี 431 ซึ่งประกาศว่า พระนางมารีย์คือพระมารดาของพระเจ้า วัดนี้มีพระธาตุถ้าเลี้ยงสัตว์)

ธรรมเนียมการถวายมิสซาเที่ยงคืนน่าจะมาจากธรรมเนียมของคริสตชนที่กรุงเยรูซาเล็ม คืนก่อน Epiphany คริสตชนที่กรุงเยรูซาเล็มจะร่วมมิสซาในวัดที่จักรพรรดิคอนสแตนตินสร้างบนถ้ำที่พระเยซูเจ้าทรงบังเกิดที่เบธเลเฮม หลังจากนั้นจะตั้งขบวนแห่ไปที่เยรูซาเลม และถวายมิสซาเช้าที่นั่น ประมาณกลางศตวรรษที่ 6 เพิ่มมิสซารุ่งอรุณที่วัด St. Anastasia of Sirmium นักบุญองค์นี้เป็นมรณสักขีที่นับถือของคริสตชนตะวันออก ฉลอง 25 ธันวาคม โดยใช้บทอ่านจากพระคัมภีร์เรื่องการบังเกิดของพระเยซูเจ้า แทนบทอ่านระลึกถึงนักบุญท่านนี้ (พระสันตะปาปาจะแวะมาฉลองที่นั่นก่อน จึงจะไปถวายมิสซาที่มหาวิหารนักบุญเปโตร)

การถวาย 3 มิสซา เข้ามาที่หนังสือ Gregorian Sacramentary ของพระสันตะปาปาและแพร่หลายต่อไปทั่วยุโรป สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้เพิ่มมิสซา vigil mass ของวันสมโภชพระคริสตสมภพ

มิสซาเย็นก่อนวันฉลอง

พระวาจาของวันนี้เป็นการเน้นที่ธรรมเนียมเกี่ยวกับการมีเชื้อสายดาวิดของพระเยซูเจ้า และความสำเร็จของพระสัญญาที่พระเจ้าเคยให้ไว้ หัวข้อสำคัญนี้ได้มีการประกาศแล้วตั้งแต่วันอาทิตย์หลัง ๆ ของเทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า

มธ 1:1-25 พระเจ้าทรงรักษาพระสัญญา แผนการแห่งความรอดพ้นสำเร็จโดยอาศัยการบังเกิดของพระเยซูเจ้า และการบังเกิดของพระองค์เป็นผลงานของพระจิตเจ้า เพราะนักบุญโยเซฟไม่ได้เกี่ยวข้องกับพระนางมารีย์ในฐานะสามีภรรยา

บทอ่านที่ 1 อสย 62:1-5 ประกาศว่า พระเจ้าไม่ทรงทอดทิ้งประชากร แต่กำลังจะทำให้พระสัญญาแห่งความรอดกลับเป็นความจริง ไม่เพียงแต่เท่านั้น แต่ประชากรนี้จะได้มีชื่อว่า “ความพึงพอใจของท่าน” คำพูดเดียวกันนี้ที่ทูตสวรรค์ใช้กับพระนางมารีอาเมื่อมาแจ้งสารการบังเกิดของพระเยซูเจ้า (ลก 2:14) บทอ่านที่ 2 กจ 13:16-17,22-25 เป็นคำให้การของเปาโลเกี่ยวกับพระเยซูเจ้า บทอ่านบทนี้มีสาระใกล้เคียงกับพระวรสารในเรื่องเกี่ยวกับการที่พระเยซูเจ้าเป็นคนเชื้อสายของดาวิด และการบังเกิดของพระองค์เป็นความสำเร็จจริงของพระสัญญาของพระธรรมเดิม

มิสซากลางคืน

พิธีขอบพระคุณนี้เต็มไปด้วยบรรยากาศของการสำแดง “พระสิริโรจนา” ของพระเจ้าในพระคุณของพระผู้ไถ่ที่ประทานแก่มนุษย์ และบรรยากาศของ “ความยินดี” ของมนุษย์ผู้ต้อนรับพระองค์ “วันนี้ พระผู้ไถ่คือองค์พระคริสต์ ได้ประสูติเพื่อเราแล้ว”

ลก 2:1-14 การบังเกิดของพระเยซูเจ้าที่เบธเลเฮม จบที่ทูตสวรรค์ร้องเพลง Gloria (เพลงพิเศษของวันสมโภชนี้) จะเห็นได้ว่าการอวยพรให้มี “สันติสุข” จากปากของทูตสวรรค์ใน ลก 2:14 ก็จะเป็นคำเดียวกันกับที่พระเยซูเจ้าตรัสกับพวกอัครสาวกหลังจากที่พระองค์เสด็จกลับคืนชีพแล้วเช่นกัน (ลก 24:36) อิสยาห์ 9: 2-4, 6-7 ความหวังเรื่องพระเมสสิยาห์สำเร็จในวันนี้ “ชนชาติที่ดำเนินในความมืด จะได้เห็นความสว่างยิ่งใหญ่ บรรดาผู้ที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินแห่งความตาย แสงสว่างจะได้ส่องมายังเขา... เหตุว่ามีกุมารผู้หนึ่งเกิดมาเพื่อเรา มีบุตรชายคนหนึ่งประทานมาให้เรา และการปกครองจะอยู่บนบ่าของพระองค์ และเขาจะขนานนามว่า “ที่ปรึกษามหัศจรรย์ พระเจ้าผู้ทรงอำนาจ พระบิดานิรันดร เจ้าแห่งสันติ” ทิตัส 2:11-14 ความรอดของพระเจ้าปรากฏมาแล้ว (First Grace) ขอให้เราเจริญชีวิตอย่างรู้ประมาณ ยุติธรรม และชอบธรรมในโลกนี้

สัญลักษณ์แสงสว่าง พบในบทภาวนาของประธาน และบทนำขอบพระคุณที่ 1 เทศกาลพระคริสตสมภพด้วย

ความเคารพพิเศษแสดงออกเมื่อสวดบท credo ถึงตอน “มาบังเกิดเป็นมนุษย์” ทุกคนคุกเข่า (เฉพาะวันสมโภชพระคริสตสมภพและวันสมโภชการแจ้งสารเรื่องพระวจนาตถ์ทรงรับสภาพเป็นมนุษย์)

มิสซารุ่งอรุณ

หัวข้อสำคัญของพิธีขอบพระคุณนี้คือความเชื่อ ในที่นี้ ความเชื่อถูกมองเป็นทั้งเส้นทางเดินของชีวิต และในเวลาเดียวกัน เป็นพระคุณที่พระเจ้าประทานให้ (บทอ่านที่ 1 และ 2)

ลก 2:15-20 ชุมพบาลพบพระกุมารบนรางหญ้า พระวรสารตอนนี้เป็นตอนที่ต่อกับบทของพิธีตอนกลางคืน ซึ่งจบตอนที่ทูตสวรรค์แจ้งการบังเกิดของพระเยซูให้พวกคนเลี้ยงแกะทราบ บทอ่านตอนนี้เป็นปฏิกริยาของพวกเขา ซึ่งเราสามารถเห็นวิธีการบรรยายของเส้นทางเดินของความเชื่อ ได้แก่ “การประกาศข่าวเกี่ยวกับความรอด จากนั้นมีการตอบสนองของความเชื่อ ซึ่งแสดงออกมด้วยการฟัง การไปโดยไม่รอช้า การเห็นและจบลงด้วยการสรรเสริญพระเจ้าและการเป็นพยานให้คนอื่นทราบ”

สัญลักษณ์ของแสงสว่างชัดเจนมากกว่ามิสซากลางคืน ในเพลงเริ่มพิธี บทภาวนาของประธาน สดุดี 97 (การประกาศสรรเสริญพระเจ้าผู้ทรงเป็นกษัตริย์ และเป็นความสว่างส่องเหนือผู้ชอบธรรม) นอกจากนี้ยังพูดถึง ความเชื่อและความยินดี (บทภาวนาหลังรับศีล)

มิสซากลางวัน

มิสซากลางวันเสนอธรรมล้ำลึกเกี่ยวกับพระธรรมชาติของพระเยซู ผู้ทรงบังเกิดมาและเป็นพระมหาไถ่ของอิสราเอลและของประชาชาติว่า พระองค์ทรงเป็นพระบุตรของพระเจ้า ผู้ทรงเสมอเทียบเท่าพระบิดา ได้ถูกส่งมาท่ามกลางมนุษย์และเพื่อมนุษย์ทุกคน ในพิธีกรรมเน้นพระเยซูเจ้าทรงเป็นพระบุตรพระเจ้า

ยน 1:1-18 พระวจนาถ์ทรงรับเอากายเป็นมนุษย์ และมาประทับท่ามกลางเรา พระองค์ทรงรับเอากายเป็นมนุษย์เพื่อทำให้มนุษย์ได้เกิดใหม่เป็นบุตรของพระเจ้า “มีบางคนที่ยอมรับและเชื่อถือพระองค์ พระเจ้าทรงให้คนเหล่านี้มีสิทธิเป็นบุตรของพระองค์” ที่สุด ประโยคสุดท้ายนับเป็นการยืนยันถึงความหมายของ “เอ็มมานูเอล” ได้อย่างดี คือ “ไม่มีใครเคยเห็นพระเจ้าเลย พระบุตรเพียงพระองค์เดียว ผู้สถิตอยู่ในพระอุระของพระบิดานั้นได้ทรงเปิดเผยให้เราารู้” (ยน 1:18)

อสย 52:7-10 ความรอด สันติสุข ข่าวดี “พระเจ้าทรงเตรียมพระกรอันศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์ เพื่อช่วยเหลือประชาชาติทั้งปวง และที่สุดปลายแผ่นดินทั้งสิ้น จะเห็นความรอดของพระเจ้าของเรา” ฮบ 1:1-6 พระเจ้าตรัสกับเราผ่านทางพระบุตร พระบุตรสะท้อนสิริรุ่งโรจน์ของพระเจ้า รูปแบบสมบูรณ์แห่งธรรมชาติของพระเจ้า ผดุงจักรวาล ประทับเบื้องขวาพระบิดา

สรุป

การสมโภชพระคริสตสมภพมีจุดเน้นที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

1. เน้นที่การมารับสภาพเป็นมนุษย์ของพระเยซู
2. การแลกเปลี่ยนสถานะธรรมชาติระหว่างพระกับมนุษย์
3. คริสตสมภพยังเป็นการฉลองการไถ่บาป (ธรรมล้ำลึกปัสกา) จากจดหมายถึงทิตัส มิสซารุ่งอรุณ 2:14 “พระเยซูคริสต์ผู้ทรงมอบพระองค์เพื่อเรา เพื่อไถ่เราจากความชั่วร้ายทั้งหมด และชำระให้บริสุทธิ์ ให้เป็นประชากรของพระองค์ เป็นผู้กระตือรือร้นในการทำความดี”
4. แม่พระมีส่วนร่วมในธรรมล้ำลึกการรับเอากายของพระคริสตเจ้า อาทิตย์ที่ 4 เตรียมรับเสด็จฯ 17-24 ธันวาคม และวันสุดท้ายของอัฐมวารคริสตสมภพ เราสมโภชพระนางมารีย์พระชนนีพระเป็นเจ้า

อัฐมวารพระคริสตสมภพ

คริสตสมภพเป็นเทศกาลที่มีอัฐมวาร และอยู่ในช่วงปีใหม่ซึ่งคนต่างศาสนาฉลองเทพเจ้า Janus ซึ่งคริสตชนมีมิสซาเพื่อป้องกันการนับถือรูปเคารพ “Ad prohibendum ab idolis” นักบุญอ็อกสตินเคยเทศน์ว่า “ให้พวกเขาให้ของขวัญปีใหม่แต่ท่านจงให้ท่าน ให้พวกเขาร้องเพลงอะอะแต้

ท่านจงเปิดใจรับพระวาจาของพระเจ้า ให้เขาไปที่โรงละคร แต่ท่านควรจะไปที่วัด ให้พวกเขาตีมีเหล้าแต่พวกท่านควรจะอดอาหาร”

สังคายนาครั้งที่ 2 ที่ Tours (567) ให้มีการใช้โทษบาป 3 วันแรกของปีใหม่ สังคายนาครั้งที่ 4 ที่ Toledo ก็พูดถึงเรื่องการใช้โทษบาปเช่นเดียวกัน

พระศาสนจักรที่กรุงโรมสมโภชพระนางมารีย์พระชนนีของพระเจ้า โดยได้รับอิทธิพลจากคอนสแตนติโนเปิล

เมื่อวันสมโภชการประกาศเรื่องพระวจนาถทรงรับเอากาย และวันสมโภชแม่พระรับเกียรติยกขึ้นสวรรค์เข้ามาที่กรุงโรม ดูเหมือนว่าวันที่ 1 มกราคมที่โรมกลายเป็นวันสุดท้ายในอัฐมวารพระคริสตสมภพเหมือนเดิม

ในศตวรรษที่ 6 วันฉลองพระเยซูเจ้ารับศีลตัด ในวันที่ 1 มกราคม มีการฉลองที่สเปน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่โกส

ใน ศตวรรษที่ 13-14 เราพบชื่อวันฉลององค์พระผู้เป็นเจ้าทรงรับศีลตัดและอัฐมวารพระคริสตสมภพที่โรม

หลังสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 จึงกลับมาสมโภชพระนางมารีย์พระชนนีของพระเจ้า เหมือนเดิม การฉลองพระนามพระเยซู (3 มกราคม ในปัจจุบัน) เริ่มฉลองในศตวรรษที่ 15 โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่วันฉลองนี้ คือ ยอห์น แห่งคาปริสตาโน และนักบุญเบเนดิกต์ชาวซีอานา